

перше, як уже зазначалося вище, маємо свіжий, неупереджений погляд на складну гаму українсько-білорусько-російських мовних взаємин періоду середньовіччя; по-друге, перед нами постає плідний і ґрунтовний дослідник історії східнослов'янських мов, який досить глибоко вник у тонкощі мовної ситуації на землях України та Білорусі в XIV–XVIII ст.; по-третє, М. Мозер, австрієць, опанував не лише на рівні пристойного спілкування, але й докладно вивчив історію розвитку та історичну граматику кількох слов'янських мов.

Нема сумніву, що Мозерові «Причинки...» вже тепер — помітне явище в українській медієвістиці, і надалі будуть затребувані істориками української мови.

Віктор Мойсеєнко (м. Житомир)

Viktor Moiseienko (Zhytomyr)

AN UNBIASED ASSESSMENT OF THE UKRAINIAN LANGUAGE PAST

Book review on: Міхаель Мозер. Причинки до історії української мови / За загальною ред. С.Вакуленка. – Харків: харківське історико-філологічне товариство, 2008. – XVI + 831 с.

Мовна мозаїка

ІСНУЄ — ЦЕ ХТОСЬ ЖИВЕ ЧИ ЩОСЬ Є?

Сьогодні спостерігаємо дедалі ширше поєднання дієслів **існувати/не існувати** з назвами конкретних предметів та абстрактних понять зі значенням наявності/відсутності чогось, пор.: **Існує** домовленість; **Існує** думка; **Існує** загроза; **Існують** проблеми в книговиданні; **Існують** різні прийоми спілкування лікаря з пацієнтом; **Таких ліків не існує** тощо. А чи можна так уживати? Тлумачний Словник української мови подає двоє значень дієслова **існувати**: 1. Бути в дійсності; бути. 2. Бути живим, жити (СУМ, т. IV, с. 49). Якщо спиратися на це тлумачення, то можна. Проте значення буття, наявності/відсутності чогось виразніше передають форми **є/немає** або їхні синоніми (**Є** дуже дорогі ліки; **Немає** дешевих ліків; **Є** фінансово-економічна криза; **Немає** фінансово-економічної кризи), а зі значенням “жити/не жити, бути/не бути живим” логічніше сприймаємо дієслова **існувати/не існувати** (**Існують** люди; **Існують** комахи). Тому згадані вживання з дієсловами **існувати/не існувати** в українській мові органічніше звучатимуть так: **Є** домовленість (**Досягнуто** домовленості); **Є** думка (**Відома** думка); **Є** загроза (**Наявна** загроза); **Є** проблеми в книговиданні (**Маємо** проблеми в книговиданні); **Є** різні прийоми спілкування лікаря з пацієнтом (**Використовують** різні прийоми спілкування лікаря з пацієнтом); **Таких ліків немає**.

Отже, дієслова **існувати/не існувати** логічно вживати тоді, коли йдеться про життя істот (людей, диких і свійських тварин, птахів, риб, комах тощо), а не про наявність/відсутність конкретних предметів чи абстрактних понять.

Катерина Городенська